

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.1.382/2024/10.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke
Dr. Boros Tibor, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Dr. Metzing Márton, bíró
Dr. Nagy Antal, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2025. június 12.
Az ügy tárgya: emberölés bűntette
Terhelt: ...
Első fok: Fővárosi Törvényszék, 2.B.120/2021/63-I., ítélet, tárgyalás,
2021. december 3.
Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 1.Bf.16/2022/12., végzés, nyilvános ülés,
2022. november 17.
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: a terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés bűntette és más bűncselekmény miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Törvényszék 2.B.120/2021/63-I. számú ítéletét, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 1.Bf.16/2022/12. számú végzését hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 35.000 (harmincötezer) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint más jogosult azonos tartalommal újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. 1. A Fővárosi Törvényszék a 2021. december 3-án kihirdetett 2.B.120/2021/63-I. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntettségében [Btk. 160. § (1) bekezdés] és garázdaság büntettségében [Btk. 339. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d) pont]. Ezért őt – halmazati büntetésül 9 év börtön fokozatú szabadságvesztésre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

[2] A védelmi fellebbezések folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2022. november 17-én meghozott 1.Bf.16/2022/12. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[3] 2. A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő:

– A terhelt 2019. április 29-én 9 óra körüli időben megjelent az utca 1 és utca 2 kereszteződésében lévő villamosmegállóban, ahol az ott tartózkodó általa látásból ismert 4-6 személlyel, köztük a sértettel és testvérével személy 1-gyel, valamint személy 2-vel beszélgetni és italozni kezdett. Ez a beszélgetés és italozás egy órán keresztül folytatódott, amelynek során a terhelt és a megállóban tartózkodó személyek laza csoportosulást alkottak, közülük többen alkalmanként rövid időre el-elhagyták a villamosmegálló területét és annak közelében lévő cím 1 szám alatti társasházhoz, valamint az utca 1 és utca 2 kereszteződésében lévő dohányboltba mentek, majd visszatértek a villamosmegállóba.

– A terhelt egy idő után a villamosmegállóban és a környékén tartózkodó társaságból több személlyel vitába keveredett, velük szemben agresszívan, támadóan lépett fel, amelyet 10 óra 13 perc körüli időben személy 2 szóvá is tett a terhelt felé. A terhelt erre válaszul személy 2-t egy alkalommal arcon ütötte, aki ennek következtében a megállóból a villamos sínekre sodródott. A terhelt ekkor személy 2 után lépett és őt a villamos sínekre lökte, majd ismét megütötte.

– A terhelt a villamosmegállóban személy 3-at – kezében egy szűrő eszköznek látszó tárgyat tartva – megkergette, miközben azt kiabálta felé, hogy “meghalsz”, majd személy 4-gyel került konfliktusba, a nála lévő tablettát meg akarta a terhelt nézni, ám azt személy 4 nem mutatta meg neki, így a terhelt a kezében a szűrő eszközzel személy 4-et is megkergette.

– A terhelt ezt követően a villamosmegálló területét elhagyta és átment a cím 1 szám alatti társasházhoz. Személy 1 10 óra 25 perc körüli időben a terhelt után indult és amikor a társasház melletti útszakaszon tartózkodó terhelthez ért, ő is szóvá tette a terhelt agresszív viselkedését. A terhelt erre válaszul a nála lévő 13 centiméter szárhosszúságú csavarhúzó nyelével egy alkalommal homlokra ütötte személy 1-et, majd visszament a villamosmegállóba.

– A terhelt kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartása alkalmas volt arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen.

– A terhelt ezt követően visszatért a villamosmegállóba, majd röviddel ezt követően az utca 1 a utca 3 kereszteződése felé távozott. A sértett eközben a villamosmegállóban tartózkodóktól tudomást szerzett a terhelt által a testvére, személy 1 sérelmére elkövetett cselekményről és elhatározta, hogy a terheltet felelősségre vonja.

– A sértett így a terhelt után indult, aki ekkor már az utca 1 és utca 2 kereszteződésében tartózkodott és útközben őt szidalmazta és veréssel fenyegette. A terhelt észlelte az utca 1-en felé közeledő sértettet, és az időközben a sértetthez csatlakozó személy 1-et, valamint utca 1-en az utca 3 irányába tartó személy 2-t és elindult feléjük.

– A terhelt és a sértett 10 óra 30 perc körüli időben a cím 2 szám alatti társasház kapujában találkoztak egymással, ahol a sértett arcon ütötte a terhelt. Az ütéstől a terhelt a földre került, a sértett hátralépett, a terhelt a földről felállt és a nála lévő 13 centiméter szárhosszúságú

csavarhúzó hegyével nagy erővel a sértett bal szemébe szúrt, majd a helyszínről elmenekült. A szúrás következtében a csavarhúzó a sértett szemgolyóján áthatolva a csontos szemgödör falát áttörve a sértett agyállományába hatolt.

– A sértett a bántalmazás következtében a bal oldali szemgolyó roncsolódásával, a bal oldali csontos szemgödör felső falának törésével, a nagyagy bal oldali homloklebeny falilebeny és halántéklebeny roncsolódásával, illetve lágyburok vérzéssel szövődött szúrt sérülést szenvedett el. A sértett a szúrás követően elvesztette eszméletét és a továbbiakban már nem nyerte azt vissza. A sértett a szúrás következményeként keletkezett agyállomány roncsolódás okozta agnyomás-fokozódás és kisagyi beékelődés következtében – a cselekmény után rövid idővel megkezdett és azután 47 napon át tartó folyamatos, szakszerű és intenzív kórházi ellátás ellenére 2019. június 14. napján meghalt.

[4] **II. 1.** A jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozat ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, a felülvizsgálatot megalapozó törvényi okként elsődlegesen a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját, másodlagosan a b) pont ba) alpontját jelölte meg.

[5] Indokai szerint a törvényszék helyesen állapította meg a tényállást, illetve azt, hogy az emberölés büntette és az azt megelőző garázdaság térben és időben elkülönült. Ugyanakkor úgy látta, hogy az ítéletábra a jogerős tényállással ellentétesen állapította meg azt, hogy „a teljes cselekménysor pár perc alatt, néhány száz méteren belül zajlott le”, illetve „a garázdaság megkezdésétől az ölési cselekmény befejezéséig mintegy 5 perc telt el.” Ez a téves megállapítás pedig szerinte kihatott a jogi minősítésre is.

[6] Kifejtette, büntetőjogi értelemben az időnek és térnek a különbözősége már elégséges ahhoz, hogy a terheltnek a garázdaságként és emberölésként minősített cselekvőségét ne lehessen egy egymozzanatú cselekménynek tekinteni, a kétféle eseménysor között így szükséges elválasztást tenni. A jogerős tényállásból is szerinte egyértelműen lehet arra következtetni, hogy a terhelt a garázda jellegű cselekményekkel egy adott ponton felhagyott, és azok helyszínéről eltávozott. A garázda jellegű és az ölési jellegű cselekmények megvalósulása között egy időbeli és szándékbeli elkülönülés mutatható ki, nem tekinthetőek térben és időben egyszerre lejátszódott eseményeknek.

[7] Kitért arra is, hogy a sértett a garázdaság befejeződése után határozta el, hogy a terheltet felelősségre vonja. A felelősségre vonás jellegét illetően a jogerős tényállásból is egyértelmű, hogy az fizikai bántalmazást takart. A fizikai bántalmazás, bosszú szándéka tehát már kialakult a sértettben.

[8] Szerinte az ítéletábra téves álláspontra helyezkedett, amikor az eseménysor elkülönítését nem tette meg, így a jogos védelmi helyzetet, a jogtalan támadást emiatt eleve kizártnak tartotta. A másodfokú bíróság a jogtalan támadást ugyanis azért nem látta megállapíthatónak, mert a cselekménysort egységesnek tekintette, ahol mindkét fél a jogtalanság talaján állt.

[9] Amellett is érvelt, hogy az eseménysort egységesen kezelő törvényszék pedig azt értékelte tévesen, hogy a sértetti támadás befejeződött, annak folytatásának közvetlen fenyegetése nem állt fenn, mivel a sértett a terhelt bántalmazását követően hátralépett, azzal felhagyott és a terhelt nem a sértett támadását hátrította el az élet kioltására alkalmas eszköz használatával, hanem választ adott az őt ért sérelemre.

[10] Kifejtette, hogyha a jogtalan támadás ténye megállapítható, úgy az elhárítás szükségessége a 4/2013. számú jogegységi határozat alapján nem vitatható. Az elsőfokú bíróság szerinte helyesen állapította meg azt, hogy a terheltet a sértett részéről jogtalan támadás érte. A sértetti támadás ténye egyértelműen megállapítható, a terhelt pedig joggal

hihetette azt, hogy a sértett és társai csoportosan támadnak rá, az életére törnek, amelyre az elhangzott kijelentéseken túl a létszámukból is következtethetett.

[11] Álláspontja szerint a sértett életének kioltását eredményező terhelti cselekvőség tehát elhárító jellegű volt, ekként a terhelt jogos védelmi helyzetben cselekedett. Ebből következően cselekménye a Btk. 22. § (1) bekezdése, valamint a (2) bekezdés a) pont ad) alpontja alapján nem büntethető. E körben hivatkozott a védő a Kúria BH 2020.5.130. számú eseti döntésére is, amelynek tényállása – a védő szerint – a jelen ügy tényállásával analógiát mutat.

[12] Hangsúlyozta azt is, hogy a terheltet jogtalan támadás érte és a Btk. 22. § (4) bekezdése alapján pedig a megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől. A jogos védelmi helyzet, illetve annak fennállása, időtartama értékelésekor nem hagyható figyelmen kívül maga a helyszín, illetve az sem, hogy a sértett tőle 6-8 méterre észlelte a terheltet, személy 2 pedig ekkor már 3-4 méterre tartózkodott tőle, vagyis ők a sértett testvérével együtt csoportot alkottak.

[13] Utalt arra is, hogy amennyiben nem lenne megállapítható a terhelt cselekvőségének szükségessége, úgy – álláspontja szerint – a Btk. 22. § (3) bekezdése alkalmazandó, tekintettel arra, hogy a terhelt a megölésével fenyegető és felé két társa kíséretében haladó sértett általi, élete ellen irányuló támadástól alappal tarthatott, így ijedtsége megalapozottan feltételezhető.

[14] Hivatkozott arra is, hogy az ítélet tábla a törvényszék álláspontjával szemben azt állapította meg, hogy a terhelt nem eshetőleges szándékkal, hanem egyenes szándékkal cselekedett, álláspontja szerint a szándéka egyenesen irányult a sértett – szemének kifejezetten nagy erejű, célzott kiszűrésével történő – életének kioltására.

[15] Rámutatott, hogy a terhel elkövetéskori tudattartalmára vonatkozóan több, a mérlegelés körébe nem vont szempontot is szükséges értékelni. E szerint a terhelt védekezett, mozdulatának célja az ijesztés volt, ugyanakkor a sértett és a terhelt egyszerre léptek egymás felé, a terhelt szűrő mozdulata pedig eltalálta a sértett szemét. Személy 2 vallomásaiban határozottan állította több alkalommal is, hogy a látottak alapján neki az volt a benyomása, hogy a terhelt nem szándékosan cselekedett. A sértett távoltartása volt a célja. Önmagában a nagy erejű szűrés ténye még nem zárja ki teljes bizonyossággal az események véletlenszerű alakulásának lehetőségét. A terhelt szándéka a sértett halálára nem terjedhetett ki.

[16] Hivatkozott a 3/2013. jogegységi határozatra, amely az alanyi szempontok körében úgy fogalmaz, hogy amikor az akaratelhatározás és az elkövetés között alig van időköz (hirtelen kialakult szándék), előfordul, hogy hiányzik a halálos eredmény bekövetkezésének előrelátása. Ebből a szempontból jelentősége lehet a tevékenység indító okának is, nevezetesen, hogy a véghezvitel támadás, védekezés vagy elhárítás céljából történt-e. A terheltnek minimális idő állt a rendelkezésére a megtámadására történő reagáláshoz, amely miatt gondos vizsgálatot igényel még annak megállapítása is, hogy ilyen rövid idő alatt akár az eshetőleges emberölési szándék is kialakulhatott a terheltben. A terheltet a sértett részéről (de nem kizárható, hogy a vele lévő társai részéről is) jogtalan támadás érte, amellyel szemben a védekezés joga megillette, és ez egyben természetes reakció is az adott helyzetben. A pszichológus szakértő is nyilatkozott tett arra, hogy a terhelt hajlamos meghátrálni, ha túlerővel szemben találja magát. A terhelt tragikus következményekkel járó cselekvősége egyenesen nem következett sem előéletéből, sem pedig az előzményekből. A terhelt szerinte okkal gondolhatta azt, hogy a hirtelen ismét feltűnő, általa korábban ismert személyek bosszút akarnak rajta állni, az életére törnek.

[17] Úgy látja, jelen esetben tényként nem állapítható meg, hogy a terhelt akár szóban, akár tetteiben élet elleni cselekményt kívánt végrehajtani, később a helyszínre visszatért, illetve arra is lehet következtetni, hogy nem volt közömbös a sértett halála iránt.

[18] Összességében szerinte kétséget kizáró módon nem lehet megállapítani, hogy a terhelt a sértett halálába belenyugodott, így cselekvőse az in dubio pro reo elv alapján a Btk. 164. § (8) bekezdése szerinti halált okozó testi sértésként értékelhető.

[19] Kitért arra is, hogy az ügyészség a másodfokú eljárás során észrevételében felvetette az emberölés Btk. 161. §-a szerinti privilegizált alakzata megvalósulásának lehetőségét, amelyet később már nem látott megállapíthatónak, tekintettel arra, hogy álláspontja szerint a terhelt erős felindulásának nem volt erkölcsileg méltányolható oka.

[20] Szerinte a vonatkozó bírói gyakorlat alapján a jogtalan támadás megalapozhatja az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapítását. A terhelt a sértett testvérét a tényállás alapján egy alkalommal ütötte meg, ezt követően a sértett testvérét, vagy mást nem bántott, a helyszínről eltávozott. A sértett a testvérével (és nem kizárható módon személy 2-vel) együtt azonban revansot akart venni a terhelten, az elhangzott kifejezések alapján megalapozottan állítható, hogy akár a terhelt megölésére is sor kerülhetett volna.

[21] Álláspontja szerint a terhelt kétséget kizáróan megállapítható megtámadásának ténye alapot adhat a Btk. 161. §-a szerinti erős felindulásban elkövetett emberölés megállapítására is.

[22] Mindezek alapján elsődlegesen arra tett indítványt, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdésének a) pontja alapján a jogerős ítéletet változtassa meg, és a jogos védelmi helyzetre, mint büntethetőséget kizáró okra tekintettel a Btk. 160. § (1) bekezdése szerinti emberölés vádja alól a terheltet mentse fel, a másodlagos indítvány szerint a Be. 662. § (2) bekezdésének b) pontja alapján a Kúria azt állapítsa meg, hogy a terhelt a Btk. 160. § (1) bekezdése szerinti emberölés büntette helyett a Btk. 164. § (8) bekezdés szerinti halált okozó testi sértés büntetében bűnös, a terhelt büntetését a Btk. 164. § (8) bekezdés szerinti büntetési tételkeretben határozza meg. Harmadlagos indítványa szerint annak megállapítását kérte, hogy a terhelt a Btk. 160. § (1) bekezdése szerinti emberölés büntette helyett a Btk. 161. § szerinti erős felindulásban elkövetett emberölés büntetét követte el.

[23] 2. A Legfőbb Ügyészség a BF.1345/2024/2. számú átiratában a védő indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[24] Indokai szerint az irányadó tényállást áttekintve a Kúria 3/2013. számú Büntető jogegységi határozatában írt alanyi és tárgyi tényezők vizsgálata után arra lehet következtetést levonni, hogy a terhelt a sértett életét kívánta kioltani és nem csupán a testi épségét sérteni. A tényállás alapján mind a megtámadott, mind a támadó jogellenesen járt el, így jogos védelemre egyikük sem hivatkozhat.

[25] Rámutatott, hogy az előbbieken túl a szükségesség hiánya is kizárja a jogos védelmet. A 4/2013. BJE 1. pontja szerint a szükségesség azt jelenti, hogy a védekezőnek a jogtalan támadás elhárításához enyhébb védekezési mód nem állt rendelkezésre, mint amelyet alkalmazott. A terheltnek azonban lett volna enyhébb védekezési lehetősége is, hiszen pár perccel korábban mással szemben már használta a csavarhúzót úgy, hogy ezzel nem okozott sérülést: a csavarhúzó fejével személy 1-et homlokra ütötte, míg személy 3-at és személy 4-et egy szűrő eszköznek látszó tárggyal megkergette. A szükségesség vizsgálata azonban már azzal okafogyottá vált, hogy a terhelt a jogtalanság talaján állt.

[26] Nem osztotta a felülvizsgálati indítványnak a Btk. 22. § (2) bekezdés a) pont ad) alpontjára hivatkozó azon érvelését, hogy a terhelt okkal hihette azt, hogy az életére törnek. A tényállásból a személy elleni támadás csoportos elkövetésének ténybeli alapjai hiányoznak. A fentiek alapján a jogos védelmi helyzetre hivatkozás nem alapos.

[27] Szerinte a védő erős felindulásban elkövetett emberölésre hivatkozása nem vehető figyelembe, mivel a terhelt védője nem indokolta, hogy a tényállás alapján konkrétan milyen okból tartja megállapíthatónak a méltányolható okból származó erős felindulást.

[28] Erre tekintettel a Legfőbb Ügyészség a jogerős ítélet hatályában fenntartására tett indítványt.

[29] 3. A védő a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében – jelentős részben megismételve a felülvizsgálati indítványban írtakat – azonos érvek mentén fenntartotta a felülvizsgálati indítványát.

[30] **III. A felülvizsgálati indítvány aaptalan.**

[31] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.

[32] Az indítványban megjelölt Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, míg a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont első fordulat ba) alpontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt szabott ki törvénysértő büntetést.

[33] A két felülvizsgálati ok tartalmában tehát merőben eltérő.

[34] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja felülvizsgálati okként akkor valósul meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban foglalt terhelti magatartás nem meríti ki (semmilyen) bűncselekmény törvényi tényállási elemeit, avagy – ugyancsak az irányadó tényállásból kitűnően – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére. Ilyen esetben az indítvány célja a terhelt felmentése vagy vele szemben az eljárás megszüntetése.

[35] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont első fordulat ba) alpontja alapján ellenben az képez felülvizsgálati okot, ha a bíróság jogerős ítéletében kiszabott büntetés a cselekmény törvénysértő minősítése következtében törvénysértő. Tartalmát tekintve az e felülvizsgálati okon alapuló indítvány a bűnösség megállapítását nem kifogásolja, csupán a cselekmény minősítésének elvétését és a büntetés nemének és/vagy mértékének arra visszavezethetően törvénysértő voltát állítja; célja pedig a törvénysértő minősítés kiküszöbölése mellett a büntetés – a terhelt javára előterjesztett indítvány esetén – enyhítése.

[36] A védői álláspont lényege szerint a terhelt tényállásban rögzített magatartása jogos védelem okán nem büntethető és amennyiben ez nem fogna helyt, egy másik bűncselekmény, a halált okozó testi sértés, avagy az erős felindulásban elkövetett emberölés törvényi tényállási elemeit merítette ki. Ez a büntetési tételt is módosítja, így felmerülhet a törvénysértő büntetés kiszabásának a kérdése és ennek a felülvizsgálati eljárásában való korrekciója.

[37] 2. Elsőként tehát azt kellett a Kúriának megállapítania, hogy a védői indítvány az említett felülvizsgálati okok feltételeinek mindenben megfelel-e, azaz tévedtek-e az eljáró bíróságok a megállapított tényállás jogi értékelése során.

[38] A védő álláspontjának alátámasztására az eljárás során kihallgatott tanúk, elsősorban személy 2 és személy 5 vallomásának – egyébként az eljáró bíróságok által is értékelt – részleteit idézte és azt a következtetést vonta le, hogy a bíróságok a tanúvallomások tartalmát tévesen értékelték.

[39] A Kúria kiemeli, hogy a felülvizsgálat során a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése külön-külön, illetve egymás viszonyában sem vizsgálható, az eljáró bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának, a cselekmény jogi minősítésének – helyessége kizárólag az

irányadó tényállás alapulvételével ítéltető meg. A felülvizsgálati eljárásban a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálendő el abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített, vagy ellentétes az iratok tartalmával. Másként fogalmazva, a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan; a megalapozatlanság nem felülvizsgálati ok, ezért a felülvizsgálati eljárásban az alapügyben megállapított tényállás attól függetlenül irányadó, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem. A tényálláshoz kötöttség szigorú szabálya folytán nem lehet hivatkozni a megállapított tényállástól eltérő vagy abban nem szereplő körülményre, illetve arra, hogy a bíróságok a tanúk vallomását tévesen értékelték.

[40] Mindez érvényes akkor is, ha a felülvizsgálat tárgya valamely büntethetőséget kizáró ok – jelen esetben a jogos védelem – hiányára vont következtetés helyessége, amelynek megítélése csak és kizárólag a jogerős ügydöntő határozat tényeinek figyelembevételével lehetséges. (EBH 2011.2395.) A tényálláshoz kötöttség folytán az anyagi jogi felülvizsgálati ok ez esetben sem alapítható a tényállásban nem szereplő, vagy attól eltérő tényekre, a tényállás alapjául elfogadott bizonyítékok bizonyító erejének és a bizonyítékok értékelésének kritikájára, avagy a jogkövetkeztetések ténybeli alapjának a vitatására.

[41] E szabályok pontosan abból fakadnak, hogy a felülvizsgálat a jogerős [azaz a Be. 456. § (1) bekezdése értelmében végleges és mindenkre kötelező döntést hordozó] ítélet elleni jogi, nem pedig ténybeli kifogások érvényesítését biztosító rendkívüli jogorvoslat. Éppen ezért a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével ítéltető meg.

[42] Az alapügyben eljáró bíróság ténymegállapító tevékenységével szemben felhozott kifogások tehát valóságuk esetén sem a büntető anyagi jog szabályainak a megsértését jelentik. Ehhez képest a büntető anyagi jog szabályai akkor szenvednek sérelmet, ha az eljáró bíróság a megállapított tényállásból törvénysértő jogi következtetést vont le akár a bűncselekmény megvalósulását, akár annak minősítését illetően.

[43] 3. A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

[44] A jogos védelem kérdéseiről szóló 4/2018. Büntető jogegységi határozat szerint a Btk. a jogos védelmet a büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok között objektív büntethetőségi akadályként kezeli, amikor a jogos védelem során megvalósított cselekményt „nem büntetendőnek” tekinti. Az a cselekmény, amelyet a védekező a jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejt – és az megvalósíthatja a Különös Rész valamely törvényi tényállását – nélkülözi a társadalomra veszélyességet és ezáltal bűncselekményt nem valósít meg.

[45] A 4/2018. Büntető jogegységi határozat a jogos védelem korlátaira nézve kimondja, hogy

- verbális cselekményekkel szemben nem vehető igénybe,
- megtorlásként nem alkalmazható,
- kölcsönös kihívás elfogadása mindkét fél számára a jogtalanság állapotát hozza létre és
- a támadás kiprovokálása megfosztja a védekezőt az elhárítás jogszerűségétől.

[46] A jogos védelmi helyzet a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető és azt elhárító magatartás viszonya, aminek kezdetét a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás határozza meg. Következésképpen jogos védelem, illetve ezen a címen valamely – bűncselekményt megvalósító – magatartás

jogszerűségének kérdése akkor merülhet fel, ha az a megindult, folyamatban lévő jogtalan támadás (vagy időrendi előzménye, a közvetlenül fenyegető jogtalan támadás) elhárítására irányul. Általános fenyegetettség érzése, jogtalan támadás bekövetkezhetőségének távoli veszélye jogos védelmi helyzetet nem alapoz meg. Másik objektív jellegű tartalmi feltétel, hogy a – legalább elkezdett, illetve közvetlen fenyegető – támadás más személy általi, a megtámadotton kívüli, tőle idegen, független magatartás legyen.

[47] A jogos védelemre vonatkozó rendelkezések értelmezésénél és alkalmazásánál, valamint a jogos védelmi helyzet megítélésénél az adott ügy történéseinek egész folyamatát, összességét figyelembe véve, a cselekménysor összefüggő vizsgálata alapján kell állást foglalni akként, hogy az adott tényeket a megtámadott szempontjából kell szem előtt tartani, minthogy a kockázatot mindenkor a jogtalanul támadónak kell viselnie.

[48] A védő álláspontjával ellentétben az irányadó tényállás alapján az a következtetés vonható le, hogy a teljes cselekménysor pár perc alatt, néhány száz méteren belül zajlott le, és a tettelegességet a terhelt kezdeményezte a villamosmegállóban a garázda cselekményével. A terhelt és a társaságában lévők már 9 órától „ingáznak” a villamosmegálló és cím 1 szám között. A garázda cselekmények az egyébként folyamatos mozgásban lévő terhelt részéről 10 óra 13 perckor kezdődnek és 10 óra 25 percig a terhelt bántalmazta személy 2-t, megkergette – kezében egy szűrő eszköznek látszó tárgyat tartva és felé a „meghalsz” kijelentést téve – személy 3-at, majd személy 4-et is. A terhelt 10 óra 25 perc körüli időben bántalmazta személy 1-et, a sértett testvérét és ehhez képest az ölési cselekmény 10 óra 30 perckor megtörtént. Helyesen állapította meg a Fővárosi Ítéltábla, hogy a garázdaság megkezdésétől az ölési cselekmény befejezéséig mintegy 5 perc telt el. Helyesen vont következtetést arra is, hogy a garázda és az ölési cselekmény nem különült el egymástól térben és időben. A terhelt volt, aki a támadónak a személy elleni erőszakos magatartását már a villamosmegállóban megkezdte, több személlyel vitát kezdeményezett, őket meglökte, bántalmazta, megkergette. Az események során a terhelt végig – tehát az ölési cselekmény idején is – a jogtalanság talaján állt. Ugyanis a támadás kiprovokálása megfosztja a védekezőt az elhárítás jogszerűségétől (4/2013. Büntető jogegységi határozat I.1. pontja). Az pedig nem hivatkozhat a jogos védelmi helyzetre, aki maga is a jogtalanság talaján áll, még akkor sem, ha időközben az erőviszonyok a terhére, megváltoznak. A jogos védelem további feltételeinek vizsgálata erre tekintettel szükségtelen.

[49] Utal a Kúria arra, hogy a védő által hivatkozott BH 2020.130. számú eseti döntés eltérő tényállási alapokon nyugszik, ugyanis jelen esetben a terhelt volt az, aki végig a jogtalanság talaján állt, míg a felhívott esetben a sértett, így a két eset megítélése emiatt nem lehet azonos.

[50] 4. A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint, aki mást megöl, büntetett követ el.

[51] Az emberölés nyitott törvényi tényállás, megállapításához az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, az elkövetői magatartás és az eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges.

[52] A Btk. 164. § (1) bekezdése szerint testi sértést követ el, aki más testi épségét vagy egészségét sérti; a (8) bekezdés második fordulata szerint a cselekmény súlyosabban minősül, ha a testi sértés halált okoz.

[53] A halált okozó testi sértés büntette helyett emberölés büntette megállapításának van helye, ha nincs alap annak megállapítására, hogy az elkövető szándéka kizárólag testi sértés előidézésére irányult.

[54] Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. BJE jogegységi határozat indokolása szerint az emberölés tipikus eszközével az életfontosságú szervekre célzottság szinte kivételt nem tűrően emberölési szándékra utal. A Kúria rámutat arra is, hogy az

emberölés büntetnének megállapításához nem szükséges a megelőző ölési szándék megléte, azaz a sértett megölésének előzetes elhatározása. A cselekmény végrehajtása során kialakuló rögtönös szándék ugyanúgy megalapozza az élet elleni bűncselekmény megállapítását, mint az előzetesen meglévő, korábban kialakult ölési szándék (EBH 2019.B.1.).

[55] A bűncselekmény alanyi oldalának (bűnösség) vizsgálata jelen ügyben a következőket jelenti.

[56] A Btk. 7. §-a szerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának lehetséges következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. A Btk. 8. §-a kimondja, hogy gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta.

[57] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az úgynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarat viszonyulása.

[58] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg és mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére és a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig a jogkérdés.

[59] A terhelt tudattartalmának vizsgálatakor elsődlegesen arra kell választ kapni, hogy annak volt-e értelmi eleme, azaz az előrelátás lehetősége fennállt-e, ha igen, ahhoz milyen érzelmi viszonyulás társult. Ez utóbbi ad választ arra, hogy alappal bízhatott-e abban, hogy a sértett a bántalmazás következtében nem hal meg, avagy belenyugodott abba, hogy cselekménye révén a sértett akár meg is halhat (esetleges szándék). A különbséget ehhez képest a halált okozó testi sértés esetén az jelenti, hogy az elkövetőt a halálos eredmény tekintetében csak gondatlanság (annak bármely formája) terheli.

[60] Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. Büntető jogegységi határozat I.1. pontja szerint az emberölés esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének lehetőségét, és ezt kívánja (egyenest szándék), vagy ebbe belenyugszik (esetleges szándék). Ezzel szemben a halált okozó testi sértés esetében az elkövető szándéka csupán testi sérülés előidézésére irányul, az eredmény tekintetében csak a gondatlansága állhat fenn. Ez utóbbi bűncselekmény kapcsán az elkövető tudatában – a tőle elvárható figyelem, körültekintés elmulasztása miatt – fel sem merül a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetősége, vagy ha igen, azt nem kívánja, nem nyugszik bele abba, hanem könnyelműen bízik annak elmaradásában.

[61] Az irányadó tényállás alapján az állapítható meg, hogy a terhelt az élet kioltására alkalmas eszközzel (csavarhúzóval), rögtönzött szűrő mozdulattal, életfontosságú szervet (fejet, azon belül a szemet) támadva, célzottan, nagy erővel a szemgolyót átszúrva a csontos szemgödör falát áttörve az agyállományba hatolva szúrcsatornát hozott létre, a helyszínt segítségnyújtás nélkül elhagyva követte el a cselekményt. A védő azon állítása, hogy a terhelt a helyszínrre visszatért a tényállásban nem jelenik meg, abból pont az állítás ellentéte, vagyis a helyszínről való elmenekülése olvasható ki.

[62] Az irányadó tényállásra figyelemmel pedig a Kúria 3/2013. számú Büntető jogegységi határozatában írt alanyi és tárgyi tényezők vizsgálata alapján a tényállásban megállapítottak alapján arra lehet következtetést levonni, hogy a nagy erejű, célzott, irányított mozdulat és a

támadott testtájék alapján a terhelt a sértett életét kívánta kioltani és nem testi épségét kívánta sérteni.

[63] Az ilyen szúrás a használt eszköz veszélyességére, a kifejtett erőre, de különösen a célzott testtájéokra figyelemmel, az általános élettapasztalat szerint is általában a legsúlyosabb eredményre vezethet, amellyel az elkövetőnek is számolnia kell. Ezzel ellentétes következtetésre okot adó tény a tényállás nem tartalmaz.

[64] Ilyen körülmények mellett fel sem vetődhet, hogy a terhelt szándéka csak testi sértés okozására irányult, és a halálos eredmény tekintetében csupán a gondatlanság terheli. Egyértelmű következtetés vonható le arra nézve, hogy a terhelt a sértett halálát kívánva, egyenes szándékkal cselekedett [Btk. 7. § (1) bekezdés].

[65] 5. A Btk. 161. §-ában írt erős felindulásban elkövetett emberölés büntettét az követi el, aki mászt méltányolható okból származó, erős felindulásban megöl.

[66] Az ölési cselekmények általában indulati cselekmények, ugyanakkor az indulat hatása alatti elkövetés önmagában nem alapozza meg a privilegizált bűncselekmény megállapítását.

[67] Az erős felindulásban elkövetés megállapításához az ép lélektani alapon kialakult indulat olyan magas foka szükséges, amelynek következtében az elkövető belső egyensúlya megbomlik, elveszti önkontrollját, tudatszűkült állapotba kerül. Ez nem valósul meg akkor, ha az elkövető indulatban, de a körülményeknek megfelelően, azokhoz igazodó, adekvát módon viselkedik és az öléshez vezető konfliktus kezdeményezésében, kiprovokálásában meghatározó szerepet tölt be, majd a nála lévő csavarhúzóval tudatosan, célzottan okoz halált eredményező sérülést a konfliktus másik résztvevőjén. A felindulást kiváltó ok pedig nem tekinthető méltányolhatónak, ha az indulatot kiváltó okot az elkövető – felróhatóan – maga idézi elő.

[68] Elhomályosult tudat alatti elkövetésre vonatkozó megállapítást a tényállás egyébként nem tartalmaz. A terhelt védője indítványában az indulat meglétére utalt, azonban olyan tartalmi indokolást nem terjesztett elő, amelyben kifejti, hogy a jogerős ítélet irányadó tényállása alapján konkrétan milyen erkölcsileg méltányolható okból tartja megállapíthatónak a terhelt erős felindulását. Az irányadó tényállás alapján ezen feltételnek nyilván nem feleltethető meg a védő azon hivatkozása, hogy az egyébként jogtalanság talaján álló terheltet is támadás ért és a tényállásban nem szerepel a felülvizsgálati indítvány azon felvetése sem, hogy a sértett és társai szándéka a terhelt kirablására is irányulhattak volna.

[69] 6. Az eljáró bíróságok tehát törvényesen minősítették a terhelt terhére rótt cselekményt a korábbi Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntettének. Mivel pedig a minősítés törvényes, a büntetés felülvizsgálatára már nem is kerülhet sor, mivel azt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pontja csak téves minősítés vagy a büntetés kiszabására vonatkozó más, kötelező, nem a bíróság mérlegelésére bízott szabály megsértésének hiányában nem teszi lehetővé. Előbbi feltétel a kifejtettek szerint nem áll fenn, utóbbira pedig az indítvány maga sem hivatkozott.

[70] A kifejtett érvek mentén a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdésének megfelelően tartott tanácsülésen, a Be. 655. § (2) bekezdése szerinti összetételben eljárva – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta

[71] *A döntés elvi tartalma:*

A jogos védelmi helyzet nem állapítható meg, amennyiben a megtámadott és a támadó is jogellenesen jár el, kölcsönös tettelegesség esetén egyik fél fellépése sem lehet jogszerű. A terhelt ölési szándékára utal, ha az élet kioltására alkalmas eszközzel, rögtönzött szűrő

mozdulattal, életfontosságú szervet (fejet) nagy erővel támadva, olyan sérülést okoz a sértett agyállományában, ami a halálához vezet.

[72] **IV.** A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[73] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul, míg a Be. 652. § (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány azonos tartalommal csak egyszer terjeszthető elő. A Be. 656. § (4) bekezdése szerint az ilyen indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2025. június 12.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Boros Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró, Dr. Nagy Antal s.k. bíró